

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 348

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redakcja wydawnicza: Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Barbara Cibis

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-422-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	11
Franciszek Adamczuk: Dyfuzja innowacji w regionach transgranicznych...	13
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Efekty produkcji gospodarstw w Polsce w odniesieniu do WPR w latach 2005-2008	22
Marek Chrzanowski: Wykorzystanie analizy przepływów międzygałęziowych do badania obszarów kooperacji w gospodarce regionu na przykładzie województwa lubelskiego	34
Paweł Dziekański: Metoda taksonomiczna w ocenie środowiskowej konkurencyjności powiatów województwa świętokrzyskiego.....	44
Monika Fabińska: Prorozwojowa gotowość polskich MŚP do absorpcji wsparcia w ramach nowej perspektywy programowej 2014-2020.....	54
Małgorzata Fronczek: Przewaga komparatywna Polski w handlu z Chinami w latach 1995-2012	66
Małgorzata Gasz: Reguły nowego modelu zarządzania gospodarczego na tle kondycji ekonomicznej państw Unii Europejskiej	76
Alina Grynia: Obciążenia fiskalne a konkurencyjność litewskich przedsiębiorstw	91
Anna Jankowska: Struktura obszarowa gospodarstw w krajach bałkańskich kandydujących do UE.....	103
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020.....	112
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Podatek bankowy w krajach Unii Europejskiej – ocena implementacji	124
Dariusz Klimek: Transakcje offsetowe jako instrument polityki ekonomicznej w Polsce	134
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: Kierunki działań Unii Europejskiej na rzecz podniesienia konkurencyjności gospodarki	145
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Możliwości finansowania rozwoju obszarów wiejskich w latach 2014-2020 w ramach Polityki Spójności i Wspólnej Polityki Rolnej.....	157
Renata Lisowska: Wpływ otoczenia regionalnego na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw w obszarach rozwiniętych i zmarginalizowanych ...	172
Agnieszka Malkowska: Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w województwie zachodniopomorskim	181
Arkadiusz Malkowski: Mały ruch graniczny jako element kształtowania współpracy transgranicznej.....	190
Natalia Mańkowska: E-administracja a efektywność sektora publicznego...	200

Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Koncepcja usprawnienia procesu ofertowania w przetargach publicznych.....	210
Elżbieta Izabela Misiewicz: Łączne opodatkowania dochodów małżonków – preferencja podatkowa wspierająca rodzinę.....	220
Andrzej Miszczuk: Dystans instytucjonalny jako uwarunkowanie rozwoju regionów przygranicznych.....	230
Karolina Olejniczak: Polityka klastrów w regionach jako wzmacnianie konkurencyjności MSP.....	239
Małgorzata Pawłowska: Wpływ kapitału zagranicznego oraz własności państwowej na zmiany konkurencji w polskim sektorze bankowym.....	249
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problem starzejącego się społeczeństwa w dokumentach strategicznych wybranych polskich województw	263
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Social issues in the program's documents of Polish political parties in the elections to the European Parliament of the VIII term.....	274
Robert Pietrzykowski: Rozwój gospodarczy a ceny ziemi rolniczej na przykładzie wybranych państw z Unii Europejskiej	285
Piotr Podsiadło: Pomoc regionalna jako przykład dopuszczalnej warunkowo pomocy publicznej w Unii Europejskiej.....	297
Gabriela Przesławska: Instytucjonalne aspekty w aktualnej debacie ekonomicznej.....	309
Małgorzata Raczkowska: Nierówności ekonomiczne w krajach europejskich.....	319
Jarosław Ropęga: Ograniczenia małych firm w wykorzystaniu zewnętrznych źródeł wsparcia dla ich przetrwania	328
Jerzy Sokolowski: Strategie sprzedaży ofert turystycznych biur podróży.....	339
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Bariery rozwoju przedsiębiorczości sektora MSP na przykładzie województwa lubelskiego.....	349
Andrzej Szuwarzyński: Model DEA do oceny efektywności funkcjonowania publicznych uniwersytetów w Polsce	361
Dariusz Tłoczyński: Accessibility jako instrument kształtowania polskiego rynku usług transportu lotniczego	371
Agnieszka Tomczak: Konwergencja czy dywergencja – kierunki zmian w polityce monetarnej po 1999 r.	384
Adam Wasilewski: Skuteczność wybranych instrumentów finansowych wspierania rozwoju przedsiębiorczości w gminach wiejskich w Polsce....	394
Anetta Waśniewska: Potencjał społeczny gmin Zalewu Wiślanego w latach 2003-2012.....	404
Grażyna Węgrzyn: Źródła informacji dla działalności innowacyjnej w Unii Europejskiej.....	415

Lucyna Wojcieszka: Społeczna odpowiedzialność biznesu wybranych banków komercyjnych na świecie – ocena wymiarów CSR.....	424
Jarosław Wołkonowski: Przyczyny i struktura emigracji obywateli Litwy w okresie 2003-2013	437
Urszula Zagóra-Jonszta: Proces polonizacji górnośląskiego przemysłu w latach 30. XX wieku	449

Summaries

Franciszek Adamczuk: Diffusion of innovation in cross-border regions	21
Joanna Buks, Robert Pietrzykowski: Effects of farms production in Poland with respect to the CAP in the period of 2005-2008	33
Marek Chrzanowski: The use of input-output analysis for the cooperation areas determination in regions on the basis of Lubelskie Voivodeship.....	43
Paweł Dziekański: Taxonomic method in the examination for environmental competitiveness of poviats of Świętokrzyski Voivodeship	53
Monika Fabińska: Pro-development readiness of Polish SMEs for absorption of support under the new programming perspective 2014-2020	65
Małgorzata Fronczek: Revealed Comparative Advantage of Poland in trade with China in the years 1995-2012	75
Małgorzata Gasz: Rules of the new economic model management against economic condition of the European Union states	89
Alina Grynia: Fiscal charges and competitiveness of Lithuanian enterprises	102
Anna Jankowska: The structure of holdings in the Balkan states candidating to the European Union	111
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maciej Stępiński: Forms of activation of long-term unemployed in the context of the Europe 2020 strategy	123
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The bank tax: an assessment of implementation in the EU member states	133
Dariusz Klimek: Offsets – an instrument of economic policy in Poland	144
Aleksandra Koźlak, Barbara Pawłowska: The European Union activities to improve the regions competitiveness.....	156
Barbara Kutkowska, Ireneusz Ratuszniak: Opportunities of financing the development of rural areas in the years 2014-2020 within the frames of cohesion policy and Common Agricultural Policy	171
Renata Lisowska: Impact of the regional environment on the development of small and medium-sized enterprises in developed and marginalised areas	180
Agnieszka Malkowska: The Program INTERREG IVA as an instrument to support tourism in the West Pomeranian Voivodeship	189

Arkadiusz Malkowski: The small cross-border movement as an element of the cross-border co-operation.....	199
Natalia Mańkowska: E-government and the efficiency of public sector	209
Wiesław Matwiejczuk, Tomasz Matwiejczuk: Concept of public procurement offering process improvement	219
Elżbieta Izabela Misiewicz: Joint taxation of spouses – tax allowance supporting family	229
Andrzej Mischczuk: Institutional distance as a condition for the development of cross-border regions	238
Karolina Olejniczak: Cluster policy in the regions as strengthening the competitiveness of SME	248
Małgorzata Pawłowska: The impact of foreign capital and state capital on competition in the Polish banking sector	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Aging population in strategic documents of selected Polish voivodeships	273
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Problematyka społeczna w dokumentach programowych polskich ugrupowań politycznych w wyborach do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji ...	284
Robert Pietrzykowski: Economic development and agricultural land prices in selected countries of the European Union.....	296
Piotr Podsiadło: Regional aid as an example of permitted conditionally state aid in the European Union	308
Gabriela Przesławska: Institutional aspects in contemporary economic debate	318
Małgorzata Raczkowska: Economic inequality in the European countries ..	327
Jarosław Ropęga: Limitations of small firms in using external sources of support for their survival	337
Jerzy Sokolowski: Strategies for the sale of tourist travel agencies offers	348
Małgorzata Sosińska-Wit, Karolina Gałązka: Barriers to the development of enterprise of SMEs sector on the example of the Lublin Voivodeship ..	360
Andrzej Szuwarzyński: DEA model to evaluate the efficiency of the public universities in Poland.....	370
Dariusz Tłoczyński: Accessibility as an instrument for shaping Polish air transport market	383
Agnieszka Tomczak: Convergence or divergence – directions of the monetary policy development after the year 1999	393
Adam Wasilewski: Effectiveness of selected financial instruments supporting entrepreneurship development in rural counties of Poland	403
Anetta Waśniewska: Social potential of communities of the Vistula Lagoon in 2003-2012	414
Grażyna Węgrzyn: Sources of information on innovation within the European Union	423

Lucyna Wojcieszka: CSR of selected commercial banks in the world – dimensions of CSR ratings	436
Jarosław Wolkonowski: Causes and structure of emigration of Lithuania citizens in the period between 2003 and 2013.....	448
Urszula Zagóra-Jonszta: The process of Polonization of Upper Silesian industry in the 30s of the twentieth century.....	458

Agnieszka Malkowska

Uniwersytet Szczeciński

e-mail: agnieszka.malkowska@wzieu.pl

PROGRAM INTERREG IV A JAKO INSTRUMENT WSPIERANIA TURYSTYKI W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Streszczenie: W artykule przedstawiono problematykę rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim w latach 2007-2013. Celem opracowania jest wyodrębnienie i przedstawienie działań wspierających turystykę, które zrealizowano dzięki współfinansowaniu z Programu INTERREG IV A w ramach współpracy transgranicznej w Euroregionie Pomierania. Zaprezentowano analizę budżetu Programu INTERREG IV A z uwzględnieniem projektów dotyczących turystyki.

Słowa kluczowe: współpraca transgraniczna, turystyka, Program INTERREG IV A, województwo zachodniopomorskie, Euroregion Pomierania.

DOI: 10.15611/pn.2014.348.16

1. Wstęp

Istotnym elementem gospodarki województwa zachodniopomorskiego jest turystyka. W Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 zapisano, że jej znaczenie wynika z bardzo dużego bogactwa jego walorów naturalnych w połączeniu z największą w kraju i zróżnicowaną bazą noclegową oraz dobrą dostępnością dla turystów, szczególnie z zagranicy [Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego 2010]. Atutem województwa są liczne akweny (m.in. Zalew Szczeciński, Odra i jej delta, Morze Bałtyckie, Zatoka Pomorska, jeziora Pojezierza Pomorskiego) i tereny z nimi sąsiadujące, które tworzą unikalne warunki do uprawiania turystyki, szczególnie sportów wodnych. Stąd hasło promujące region „Zachodniopomorskie. Morze przygody”, ma bezpośrednie konotacje z wodą i różnorodnością oferty turystycznej.

W nakreślonej wizji strategicznego rozwoju akcentuje się turystykę jako wiodącą dziedzinę gospodarki województwa zachodniopomorskiego, która generuje nowe miejsca pracy, stanowi istotne miejsce dla rozwoju handlu, usług, transportu, gospodarki morskiej oraz napływu nowych inwestycji (Zachodniopomorska Regio-

nalna Organizacja Turystyczna). Dlatego też rozwój turystyki został ujęty w Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 w celu strategicznym I „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania” poprzez realizację celu kierunkowego „Wzrost konkurencyjności województwa w krajowym i zagranicznym ruchu turystycznym”.

Wskazanie rozwoju turystyki, jako elementu mającego przyczynić się do wzrostu innowacyjności i konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego wydaje się słuszne, gdyż została ona zaliczona do tzw. inteligentnych specjalizacji regionu¹. M. Hełpa-Słodowy wskazuje, że inteligentna specjalizacja jest pomysłem na politykę innowacyjności, opierającym się na wnikliwej analizie zasobów, identyfikowaniu wyjątkowych cech i aktywów każdego regionu, jego przewagi konkurencyjnej oraz skupianiu regionalnych partnerów i zasobów wokół wizji ich przyszłości ukierunkowanej na osiągnięcia. Sprzyja to wzmocnieniu regionalnych systemów innowacji, maksymalizowaniu przepływów wiedzy oraz rozpowszechnianiu korzyści wynikających z innowacji w obrębie całej gospodarki regionalnej [Hełpa-Słodowa 2013].

W perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2007-2013 były następujące możliwości finansowania działań wspierających rozwój gospodarki turystycznej w województwie zachodniopomorskim [Panasiuk 2013]:

1. Regionalny Program Operacyjny (2007-2013).
2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.
3. Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej – głównie INTERREG IV A Polska (Województwo Zachodniopomorskie) Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia.
4. Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk 2007-2013.
5. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.
6. Inne formy np. wynikające z działalności Zachodniopomorskiego Regionalnego Funduszu Poręczeń Kredytowych, Funduszu Mikro i Regionalnego Funduszu Pożyczkowego Pomeranus.

Jak widać, jednym z możliwych źródeł finansowania rozwoju gospodarki turystycznej w województwie zachodniopomorskim był Program Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Dzięki niemu można było realizować projekty transgraniczne, co jest szczególnie ważne, zdaniem A. Panasiuka, w przypadku „braku systematyzacji działań w zakresie tworzenia ram współpracy międzynarodowej w branży turystycznej” [Panasiuk 2013]. Na obszarze województwa zachodniopomorskiego współpraca transgraniczna jest realizowana w ramach współpracy polsko-niemieckiej, a dokładniej z przygranicznymi regionami Meklemburgia-Pomorze Przednie i Brandenburgia. Na tym właśnie obszarze funkcjonuje od 1995 roku Euroregion Pomerania. W opracowanej wspólnie polsko-niemieckiej Aktualizacji Transgranicznej Koncepcji Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2007-2013

¹ Do inteligentnych specjalizacji województwa zachodniopomorskiego, oprócz turystyki, M. Słodowa-Hełpa zalicza: biogospodarkę, działalność morską i logistyczną; sektor metalowy i maszynowy; usługi oparte na wiedzy [Słodowa-Hełpa 2013].

[SGP Euroregionu Pomerania 2006] wyznaczono 6 celów strategicznych, a pierwszy z nich to „Rozwój i modernizacja gospodarki ze szczególnym uwzględnieniem MŚP – rozwój turystyki, jako znaku rozpoznawczego regionu”. Dodać należy, że współpraca transgraniczna w ramach euroregionu jest także elementem budowania konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego jako regionu przygranicznego [Malkowska 2013; Malkowski 2007].

Celem artykułu jest wyodrębnienie i przedstawienie działań, które przyczyniły się do rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim. Skupiono się na projektach współfinansowanych z Programu INTERREG IV A w latach 2007-2013. W artykule wykorzystano metodę *deskresearch*, metodę statystyczną (wskaźniki struktury) oraz analizę jakościową projektów związanych ze wspieraniem turystyki, realizowanych w ramach współpracy transgranicznej w Euroregionie Pomerania.

2. Program INTERREG IV A jako instrument wspierania współpracy transgranicznej w latach 2007-2013

Podstawę finansowego wsparcia współpracy transgranicznej, w tym turystyki, w perspektywie finansowej UE 2007-2013, stanowił Program Operacyjny Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” – „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie, Brandenburgia i Rzeczypospolitej Polskiej (województwo zachodniopomorskie), potocznie nazywany INTERREG IV A. Program ten stanowi istotny element współpracy polsko-niemieckiej, w ramach której budowane są wzajemne partnerskie relacje na pograniczu.

Najważniejszym celem programu INTERREG IV A jest przyczynienie się do stworzenia mieszkańcom województwa zachodniopomorskiego, Meklemburgii-Pomorze Przednie, Brandenburgii warunków życia i perspektyw, które będą przez nich akceptowane i będą motywować ich do aktywności w działaniach służących rozwojowi na poziomie lokalnym i regionalnym w obszarze wsparcia. Realizacja tego celu uwzględni istniejące szanse rozwojowe regionu, doświadczenia zdobyte w okresie dotychczasowej realizacji programów Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG, co ma wykreować i wdrożyć zintegrowane transgraniczne rozwiązania w zakresie polityki, gospodarki i społeczeństwa (PO Celu 3).

Budżet całego Programu INTERREG IV A na lata 2007-2013 wynosił łącznie ponad 156 mln euro, z czego środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) stanowiły 132,8 mln euro, a wkład polski 49,9 mln euro (zob. tab. 1). Beneficjenci mogli ubiegać się o wsparcie na projekty wpisujące się w jeden z trzech priorytetów:

- Priorytet I – Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska na obszarze pogranicza.
- Priorytet II – Wspieranie transgranicznych powiązań gospodarczych i zacieśnienie współpracy gospodarczo-naukowej.

- Priorytet III – Transgraniczny rozwój zasobów ludzkich oraz wspieranie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony zdrowia, kultury i edukacji.

Wartość projektów musiała stanowić w 15% wkład własny. Dodatkowo projekty musiały spełniać dwa z czterech kryteriów: wspólne przygotowanie, wspólna realizacja, wspólne finansowanie, wspólny personel oraz być realizowane na obszarze objętym Programem i charakteryzować się silnym oddziaływaniem transgranicznym.

W ciągu całego okresu trwania Programu do realizacji zatwierdzono 69 projektów na łączną kwotę 146,8 mln euro, z czego wartość dofinansowania to 124,8 mln euro (zob. tab. 1). Najwięcej projektów, bo aż 25, złożono w ramach priorytetu III – Transgraniczny rozwój zasobów ludzkich oraz wspieranie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony zdrowia, kultury i edukacji. Z kolei największa finansowa wartość wsparcia została udzielona projektom z priorytetu I – Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska na obszarze pogranicza. Przeznaczono na nie ponad 55,9 mln euro, co stanowi 44,8% wartości udzielonego wsparcia.

Tabela 1. Charakterystyka budżetu Programu INTERREG IV A wg priorytetów w latach 2007-2013*

Priorytety	Liczba zatwierdzonych projektów		Planowane wydatki (unijne i krajowe)		Plan EFRR [EUR]	Wartość udzielonego wsparcia [EUR]	
	(szt.)	(%)	(EUR)	(%)		(EUR)	(%)
Priorytet I	24	36	65 154 228	44,4	55 381 094	55 910 409	44,8
Priorytet II	20	29	35 236 899	24,0	29 951 364	29 399 006	23,5
Priorytet III	25	35	46 484 064	31,6	39 511 452	39 613 310	31,7
Suma	69	100	146 875 192	100,0	124 843 910	124 922 725	100,0

* Dane na 31.12.2013 r.

Źródło: zestawiono i obliczono na podstawie: [PO Celu 3 2010; Regionalny Punkt Kontaktowy, UM Województwa Zachodniopomorskiego 2014].

Najwięcej środków zasililo region zachodniopomorski – tj. prawie 54,05 mln euro, co stanowi 43% wartości udzielonego wsparcia. Do niemieckich regionów przygranicznych trafiło odpowiednio: 33% do Meklemburgii-Pomorza Przedniego (ponad 41 mln euro) i 24% do Brandenburgii (ponad 29,8 mln euro). Dodać należy, że w 69 realizowanych projektach uczestniczyło łącznie 147 partnerów, w tym 70 polskich i 77 niemieckich. Wśród polskich beneficjentów dominowały jednostki samorządu terytorialnego i ich związki [Regionalny Punkt Kontaktowy, UM Województwa Zachodniopomorskiego 2014].

3. Program INTERREG IV A jako instrument wspierania turystyki w latach 2007-2013

W nazwach priorytetów określonych w Programie INTERREG IV A nie ma bezpośredniego odniesienia do turystyki. Takie znajduje się jedynie w priorytecie II i określonym dla niego działaniu 2: „Działania na rzecz transgranicznego marketingu turystycznego i pozyskiwania inwestorów”. Jednakże środki finansowe na realizację projektów związanych z turystyką można było uzyskać w ramach każdego z trzech priorytetów.

W celu określenia działań, które zostały zrealizowane w ramach Programu INTERREG IV A, a które dotyczyły turystyki na obszarze wsparcia, przeprowadzono analizę jakościową wszystkich projektów, które były współfinansowane z tego programu. Kierowano się głównie ich wpływem na atrakcyjność turystyczną województwa zachodniopomorskiego i całego euroregionu, o której w sposób komplementarny decydują [Rogalewski 1979]: walory turystyczne obszaru, dostępność komunikacyjna oraz zagospodarowanie turystyczne. Przeprowadzona analiza pozwoliła na wskazanie działań, jakie w latach 2007-2013 były współfinansowane ze środków unijnych w ramach badanego programu, a które wpłynęły na rozwój turystyki w województwie zachodniopomorskim i w pozostałej części Euroregionu Pomierania. Ich zestawianie w podziale na poszczególne priorytety zawiera tabela 2.

Podsumowując należy podkreślić, że projekty realizowane w ramach współpracy transgranicznej były zróżnicowane. Głównie skupiono się na wspieraniu: turystyki rowerowej, turystyki wodnej, turystyki aktywnej, turystyki kulturoznawczej i geoturystyki. Najbardziej aktywne w tym zakresie były: gmina i miasto Świnoujście, gmina Police, gmina Kołbaskowo, gmina Gryfino, gmina Trzcińsko-Zdrój, gmina Stare Czarnowo, gmina Chojna, gmina miasto Stargard Szczeciński, gmina miasto Szczecin, gmina Miasto Koszalin oraz powiat policki. Stąd wniosek, że położenie geograficzne jednostek terytorialnych względem granicy determinuje ich udział w projektach transgranicznych wspierających turystykę.

Istotnym elementem Programu INTERREG IV A jest także Fundusz Małych Projektów (Działanie 3 w ramach priorytetu III). W jego ramach wspierano małe przedsięwzięcia, które często w sposób pośredni również wpływały na turystykę. W ciągu całego okresu realizacji Funduszu Małych Projektów wydano 6,7 mln euro – największą wśród polskich euroregionów pulę środków przeznaczonych na ten fundusz [SGP Euroregionu Pomierania 2014a]. W latach 2010-2012 dofinansowano w sumie 398 projektów [SGP Euroregionu Pomierania 2014b], a w roku 2013 złożono rekordową ich liczbę 208 projektów.

Wśród 69 projektów zrealizowanych w ramach Programu INTERREG IV aż 44 były związane z turystyką, co stanowi 63,8%. Największy udział projektów wspierających turystykę dofinansowano w ramach priorytetu I – Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska na obszarze pogranicza – aż 87,5%. W priorytecie II i III stanowiły one połowę (zob. tab. 3).

Tabela 2. Działania wspierające turystykę w Euroregionie Pomerania w ramach Programu INTERREG IV A wg priorytetów w latach 2007-2013

Priorytet I – Wspieranie działań na rzecz infrastruktury służącej współpracy transgranicznej i poprawie stanu środowiska na obszarze pogranicza	Priorytet II – Wspieranie transgranicznych powiązań gospodarczych i zacieśnienie współpracy gospodarczo-naukowej	Priorytet III – Transgraniczny rozwój zasobów ludzkich oraz wspieranie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony zdrowia, kultury i edukacji
<ul style="list-style-type: none"> – Powstanie punktów/centrów informacji turystycznej – Budowa/rozbudowa szlaków i ścieżek rowerowych, ciągów komunikacyjnych pieszo-rowerowych – Realizacja transgranicznej koncepcji rozbudowy i połączenia sieci tras rowerowych – Budowa/rozbudowa/remont infrastruktury miejsc atrakcyjnych turystycznie np.: Geopark Kraina Polodowcowa nad Odrą, Promenada Europa, rewitalizacja dworców kolejowych – Stworzenie infrastruktury dla geoturystyki – Budowa/rozbudowa/remont infrastruktury towarzyszącej, np.: wiaty dla rowerzystów, pieszych, place zabaw, miejsca postojowe dla samochodów i autokarów – Przebudowa/rozbudowa dróg krajowych – Budowa/rozbudowa infrastruktury turystycznej sportów wodnych – nabrzeża, molo, pomosty do cumowania małych jednostek wodnych z zapleczem socjalno-technicznym, uzbrojenie i zagospodarowanie terenu, urządzenia rekreacyjne – Utworzenie transgranicznego szlaku wodnego – Budowa miejsc odpoczynku/miejsc noclegowych – Rozbudowa oferty turystyczno-przyrodniczej – Poprawa ochrony środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> – Wzmocnienie turystyki aktywnej na Pomorzu Przednim i Pomorzu Zachodnim – popularyzacja i reklama – Organizacja wystaw gospodarczych – obraz regionu, z uwzględnieniem turystyki – Promocja historii regionu na rynkach turystycznych – Budowa systemów oprowadzania zwiedzających (wielojęzyczne) – celem wzmacniania transgranicznego marketingu miejsc i usług turystycznych – Budowa projektu modelowego Sieć Atrakcji Pomerania – wspólne działania marketingowe i łączenie informacji na temat ofert turystycznych – Rozwój i promocja turystyczna godnych zachowania parków krajobrazowych – turystyka kulturoznawcza – Powstanie Centrum Edukacji Ekologicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa i wyposażenie Polsko-Niemieckiego Centrum Kultury i Sportu – Utworzenie przez centralne muzea pomorskie nowoczesnej wystawy stale promującej historię i kulturę Pomorza – Rozszerzenie możliwości noclegowych, budynków użyteczności publicznej i zaplecza żywieniowego – transgraniczne miejsca spotkań – Rozwój Europejskiego Parku Hugonotów w Schwedt nad Odrą i rewitalizacja Parku Przyrody „Dolina Miłości” w Zatonii Dolnej jako transgranicznych centrów kultury i wypoczynku – Organizacja imprez: festiwal młodzieży, festiwal filmowy, koncerty symfoniczne, szkolne oraz warsztaty – Stworzeniu polsko-niemieckiej oferty programowej przez ośrodki teatralne – Przebudowa, remont i rozbudowa zabytków

Źródło: opracowanie własne na podstawie: <http://www.interreg4a.info/index.php?id=56&L=1>.

Tabela 3. Projekty związane z turystyką i ich finansowanie w ramach Programu INTERREG IV A

Wyszczególnienie		Priorytet I	Priorytet II	Priorytet III	Ogółem
Liczba projektów INTERREG IV A ogółem		24	20	25	69
Projekty INTER-REG IV A związane z turystyką	(szt.)	21	10	13	44
	(%)	87,5	50	52	63,8
Wartość projektów INTER-REG IV A ogółem (EUR)		65 154 229	35 236 899	46 484 064	146 875 192
Wartość projektów związanych z turystyką	(EUR)	57 990 315	7 150 761	26 423 192	91 564 268
	(%)	89	20,3	56,8	62,3
Dofinansowanie projektów INTERREG IV A z EFRR (EUR)		55 910 409	29 399 006	39 511 452	124 843 910
Dofinansowanie projektów związanych z turystyką z EFRR	(EUR)	50 889 185	6 050 233	21 751 672	78 691 090
	(%)	91	20,6	55,1	63

Źródło: zestawiono i obliczono na podstawie danych z tabeli 1 oraz <http://www.interreg4a.info/index.php?id=56&L=1..>

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego, Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii zrealizowano w latach 2007-2013 projekty wspierające turystykę o wartości ponad 91,5 mln EUR, co stanowi 62,3% wartości wszystkich projektów zrealizowanych w ramach Programu INTERREG IV A. W przypadku poszczególnych priorytetów wskaźnik ten wynosił odpowiednio: 89%, 20,3% oraz 56,8%. Projekty turystyczne zdominowały więc działania wykonywane w zakresie priorytetu I. Dofinansowanie projektów wspierających turystykę z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) wyniosło w sumie prawie 78,7 mln EUR.

4. Zakończenie

Dla województwa zachodniopomorskiego turystyka jest istotną częścią gospodarki, spełniającą kryteria tzw. inteligentnej specjalizacji regionu, która nabiera szczególnego znaczenia w przyszłej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014-2020. Przygraniczne położenie województwa zachodniopomorskiego i współpraca transgraniczna w ramach Euroregionu Pomerania umożliwiły realizację projektów wspierających turystykę w ramach jednego z funduszy unijnych – Programu Operacyjnego Celu 3 Europejska współpraca terytorialna. Badania wykazały, że Program INTERREG IV A był istotnym instrumentem pozyskiwania środków finansowych na realizację działań wspierających turystykę w obszarze wsparcia. W jego ramach wykonano większą liczbę projektów (63,8%) związanych właśnie z tą częścią go-

spodarki regionu. Na projekty związane z turystyką wydano większość środków z EFRR – 63%.

Podsumowując, głównym celem wydatkowania środków w ramach Programu INTERREG IV A była właśnie turystyka.

Literatura

- INTERREG IV A, 2014, Projekty Programu INTERREG IV A wg priorytetów, <http://www.interreg4a.info/index.php?id=56&L=1> (30.04.2014).
- Malkowska A., 2013, *Strategia Rozwoju Euroregionu Pomerania a budowa konkurencyjnego regionu przygranicznego*, [w:] J. Sokołowski, G. Węgrzyn (red.), *Polityka ekonomiczna*, Wyd. UE we Wrocławiu, Wrocław.
- Malkowski A., 2007, *Uwarunkowania rozwoju turystyki w strefie przygranicznej na przykładzie województwa zachodniopomorskiego*, [w:] W. Kruk, R. Faracik (red.), *Studia nad turystyką, prace geograficzne i regionalne*, Wyd. Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Panasiuk A., 2013, *Polityka regionalna w zakresie rozwoju turystyki w aspekcie wykorzystania środków Unii Europejskiej*, [w:] J. Buko (red.), *Rola funduszy unijnych w rozwoju społeczno-gospodarczym regionu*, Zeszyty Naukowe nr 753, Ekonomiczne Problemy Usług nr 103, Wydawnictwo Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Program Operacyjny Celu 3 „Europejska Współpraca Terytorialna” – „Współpraca Transgraniczna” Krajów Meklemburgia-Pomorze Przednie/ Brandenburgia i Rzeczpospolitej Polskiej (Województwo Zachodniopomorskie) 2007-2013, Program Operacyjny zmieniony w roku 2009, zmiana zatwierdzona przez Komisję Europejską w dniu 17 maja 2010 r.
- Regionalny Punkt Kontaktowy, Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Wydział Współpracy Terytorialnej, 2014, INTERREG IV A – zmieniamy obraz pogranicza, Szczecin.
- Rogalewski O., 1979, *Zagospodarowanie turystyczne*, WSiP, Warszawa.
- Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, 2010, *Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020*, Szczecin.
- Słodowa-Hępa M., 2013, *Rozwój zintegrowany. Warunki, wymiary, wyzwania*, CeDeWu, Warszawa.
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, 2014a,
- Lista projektów FMP, <http://www.pomerania.org.pl/project/list/2/0/cat/1>; <http://www.pomerania.org.pl/project/list/2/0/cat/2> (25.04.2014).
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, 2014b, *Zakończenie naboru wniosków w ramach Funduszu Małych Projektów*, <http://www.pomerania.org.pl/site/zakonczenie-naboru-wnioskow-w-ramach-funduszu-malych-projekt/439> (20.04.2014).
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Pomerania, Kommunalgemeinschaft Euroregion Pomerania e.V., 2006, *Transgraniczna Koncepcja Rozwoju i Działania Euroregionu Pomerania na lata 2007-2013. Aktualizacja*, Szczecin – Lund – Löcknitz..

THE PROGRAM INTERREG IV A AS AN INSTRUMENT TO SUPPORT TOURISM IN THE WEST POMERANIAN VOIVODESHIP

Summary: The article presents the issues of development of tourism in the West Pomeranian Voivodeship in the period 2007-2013. The aim of the study was to distinguish and present activities to support tourism, which were to be conducted by co-financing from the INTERREG IV A, under cross-border cooperation in the Euroregion Pomerania. The article presents an analysis of the INTERREG IV A budget with regard to tourism projects.

Keywords: cross-border cooperation, tourism, the INTERREG IV A Programme, West Pomeranian Voivodeship, Euroregion Pomerania.